

Klik **hier** voor het
originele artikel (p. 59)

KIJKEN NAAR KLEUTERS

Het is een valkuil voor leraren om leerlingen te beoordelen op uiterlijkheden en afkomst. Dat laten Ready en Chu zien in hun onderzoek (2015) naar hoe leraren de taalvaardigheid van kleuters inschatten. Tot nu waren studies naar verwachtingen en inschattingen van leraren vaak kleinschalig, maar Ready en Chu gebruiken data uit een grote cohortstudie: maar liefst 14.000 kleuters uit zo'n 2000 klassen. Dat maakt hun conclusie – *scholen versterken sociale verschillen* – des te pregnanter.

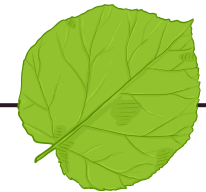
HET IDEE

Sociologen en onderwijskundigen hebben het al vaak aangetoond: kinderen uit praktisch opgeleide gezinnen krijgen gemiddeld van huis uit minder bagage mee. Hun ouders lezen bijvoorbeeld minder voor, praten minder met hen en kunnen vaak geen uitjes naar musea bekostigen. Deze kinderen komen dus met een achterstand op deze punten de school binnen. Nog zorgwekkender is dat deze verschillen gedurende de schoolperiode eerder groter dan kleiner worden. Hoe kan dat nou? Onderwijs zou sociale verschillen toch juist moeten dempen en alle kinderen gelijke kansen geven? Ready en Chu vermoedden dat inschattingen van leraren hierbij een cruciale rol spelen.

Elke leraar maakt een inschatting van wat een leerling (aan)kan. Het is logisch dat hij daarbij rekening houdt met de bagage die kinderen van huis uit meekrijgen. Maar wellicht laten leraren hun blik te veel kleuren door sociaaleconomische en demografische kenmerken. Soms onderschatten ze daardoor ten onrechte kinderen van kleur uit praktisch opgeleide milieus en overschatten ze omgekeerd kinderen uit gegoede, witte milieus. Ready en Chu hebben dat onderzocht door te kijken of er een verband was tussen thuismilieu en de inschattingen die leraren maakten van de taalvaardigheid (*ontluikende geletterdheid*) van kleuters (zie kader).

EEN ONBESCHREVEN BLAD?

Kleuters komen vers een school binnen. De leraar kent hen niet. Hij heeft nog geen rapporten en rapportages van collega's uit voorgaande leerjaren om op te varen. Het beoordelingsformulier is zeggezegd nog een onbeschreven blad. Het enige wat een leraar van kleuters weet, is hun uiterlijk, hun ouders en hun (taal)gedrag. Daarom kozen Ready en Chu kleuters als doelgroep in hun onderzoek. Zo konden ze goed ontrafelen of leraren zich te veel lieten leiden door sociaal-demografische kenmerken van hun nieuwe leerlingen. Door gebruik te maken van data van een grote Amerikaanse cohortstudie, de ECLS – *Kindergarten Cohort*, bestond hun onderzoeksgroep uit maar liefst 13.906 kleuters uit 1.983 klassen van 785 scholen.

DE INZICHTEN

Ready en Chu beschikten niet alleen over inschattingen van leraren, maar ook over resultaten uit taaltoetsen bij de kleuters in het najaar en het voorjaar. Zo konden ze zaken vergelijken en zien of leraren hun leerlingen juist inschatten en welke invloed die inschattingen hadden.

Overschat of onderschat? Leraren bleken structureel last te hebben van vooroordelen. Ze overschatten stevast de geletterdheid van kleuters uit gegoede, witte milieus. Ze onderschatten juist kinderen van laagopgeleide, Afro-Amerikaanse of Native American ouders en kinderen voor wie Engels niet de moedertaal was. Daarnaast schatten leraren meisjes, los van klasse, hoger in. Bij het beoordelen van de vaardigheden van leerlingen letten leraren dus te weinig op het daadwerkelijke taalgedrag van kleuters en laten ze zich te vaak leiden door aspecten die minder ter zake doen.

Vooruitgang in taal De onderzoekers zagen daarnaast een rechtstreeks verband tussen inschattingen van leraren en de vooruitgang die leerlingen boekten in hun taalontwikkeling. Gemiddeld gingen kleuters die overschat werden, dus meisjes en kinderen uit gegoede milieus, meer vooruit. Kleuters die de leraar onderschatte, ontwikkelden zich minder snel. Hoeveel vooruitgang leerlingen boekten, had te maken met het werken in niveaugroepjes. Kleuters in hogere niveaugroepjes gingen meer vooruit dan leerlingen in lagere. Dat heeft ermee te maken, zo is bekend uit eerder onderzoek, dat kinderen in de hoogste groepen meer leerstof aangeboden krijgen en meer uitgedaagd worden en daardoor meer leren. Zo leggen Ready en Chu een **zichzelf versterkend mechanisme** bloot. Eerst laten leraren zich bij hun inschattingen te veel leiden door uiterlijke kenmerken en thuismilieu van leerlingen. Vervolgens benutten ze hun foute inschattingen om leerlingen te verdelen over niveaugroepjes, waarmee ze de verschillen nog verder vergroten. Zo versterken en reproduceren scholen sociale verschillen eerder dan dat ze die compenseren.

IN DE KLAS

Als leraar maak je voortdurend inschattingen van wat een leerling kan of niet. Blijf dat vooral doen, het is de basis van je werk. Maar ga niet louter af op je ervaring met vergelijkbare kinderen of je eerste indruk. En pas er ook voor op dat

gemiddelden geen vooroordelen worden: niet elk kind van praktisch opgeleide ouders of uit een gezin waar ze thuis een andere taal dan Nederlands spreken, is per definitie taalzwak. Kijk niet naar hokjes, maar naar kinderen. Verzamel meer gegevens, analyseer de toetsprestaties van leerlingen en observeer wat ze wel en niet begrijpen. Benut die data niet om ze in hokjes of niveaugroepen vast te zetten, maar heroverweeg regelmatig of je inschatting nog wel klopt. Anders bestaat het risico dat ze in dat niveau gevangen blijven zitten. Daag leerlingen juist voortdurend uit om telkens een stapje verder te reiken, eerst met jouw hulp (scaffolding) en daarna steeds zelfstandiger. Zo laat je hun merken dat je er vertrouwen in hebt dat ze kunnen groeien. Geef je les in de kleutergroep? Maak dan werk van een taalrijke omgeving in de klas. Lees veel voor, doe rijmspelletjes, zing liedjes, zorg voor een knusse leeshoek vol prentenboeken en luisterboeken, laat kinderen praten en vertellen. Allemaal dingen die natuurlijk in elke klas belangrijk zijn, maar vooral in de kleuterklas. Want daar leg je de bodem voor hun taalvaardigheid, iets wat ze later nodig hebben om verder te leren.

- [Special](#) over hoe je leesplezier kunt vergroten
- [Artikel](#) Kennis van de wereld is zijn opstapje
- [Kennisrotonde](#) het leren van kleuters verrijken die al kunnen lezen
- Deel 1 uit het (digitale) [boek](#) 'Leer ze lezen' & Deel 2 uit het [boek](#) 'Leer ze rekenen'
- [Artikel](#) Kleuters in het vizier
- [Artikel](#) Klaar voor school?
- [Artikel](#) Kijk wat je kleuters al kunnen
- [Aanpak](#) Beginnende geletterdheid in gr 1-2
- [Overzicht](#) beginnen gecijferdheid gr 1-2

Meer lezen!